

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ।

ਬੀ. ਜਗਨਨਾਥਦਾਸ, ਭੁਵਨੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ ਪੀ. ਬੀ. ਗਜੇਂਦਰਗਡਕਰ ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, " ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ 22 ਅਤੇ 23 1957.

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ- ਧਾਰਾ 136—ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲ- ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗੀ- ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ (1872 ਦਾ 1) - ਧਾਰਾ 133-ਸਹਿਯੋਗੀ-ਗਵਾਹੀ- ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ- ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ- ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ (1898 ਦਾ 5) - ਧਾਰਾ 164- ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ- ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ- ਕੀ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਰਤੱਵ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾਲ ਖਰਾਬ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਨਿਆਂਇਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਇੰਨੇ ਉਲਟ ਹਨ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਗਾੜ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ, ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਦਾਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਗ਼ੀ

ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਬੂਤ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਦੰਗਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਜਾਂ ਇਤਫਾਕਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਤਾੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਕਹਾਣੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤਾੜਨਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਲਈ ਇੱਕ ਦੇਹਰੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਟੈਸਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਟੈਸਟ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਦਾਗ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦਿੱਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ। ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੁਝ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਹਰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛਤ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ | ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਕੰਮ ਅਤੇ, | ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਧਾਰਾ 164 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ

(3) ਅਧੀਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੇਚੈਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਤ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਜੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੈ। ਇਕ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਜੇ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਭਰਮ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 24 ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ | ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡਰ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਕਬਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ | ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 24 ਘੰਟੇ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦੇਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1956 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 17 ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 9 ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 21 ਮਈ, 1956 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 253 ਅਤੇ 250 ਅਤੇ 1956 ਦੇ ਕਤਲ ਰੈਫਰੈਂਸ ਨੰਬਰ 38 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 7 ਅਗਸਤ, 1956 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਜੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 22/57 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ - ਸ੍ਰੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਮਾਥੁਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ (ਰਾਜ ਦੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ)।

*ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 23/57 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ: ਸ੍ਰੀ ਆਰ ਐਲ ਕੋਹਲੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ।
ਦੇਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ: ਮੈਸਰਜ਼ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਟੀ ਐਮ ਸੇਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ।*

ਫੈਸਲਾ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਗਜੇਂਦਰਗਡਕਰ, ਜੇ- ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 174 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ

ਦੀ 302. ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 23 ਨਵੰਬਰ 1955 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸੋਹੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ, ਟੋਕੀ ਅਤੇ ਡਾਂਗ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਥਾਣਾ ਜਗਰਾਉਂ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਏ ਗਏ। ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਚਿੜਚਿੜਾਪਨ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ। ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਚੁਟਕਲੇ ਕੱਟਣ ਕਾਰਨ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ। ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੈਠੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਕਿ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਖਾ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਰਤੂਸ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 40. ਰਾਖਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ 'ਨਹੀਂ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਾਰਦਾਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਸੋਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ ਦੇ ਕੋਲ ਉਤਰ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਹ ਪੈਦਲ ਹੀ ਚੱਲ ਪਏ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਨਹਿਰ ਮਾਈਨਰ ਨੇੜੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੁਕਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਲਿਆਈ ਅਤੇ ਚਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੀਤੀ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ

ਡੁੱਬਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ। ਉਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸਦਾ ਭਰਾ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਖੰਘ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਜੁਆਇਨ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਉਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਆਪਣੀ ਛੁਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸਤਗ਼ਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਾਠੀ, ਆਗਿਆਕਾਰ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੋਕੀ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਬੇਰਹਿਮ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 69 ਚੀਰੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਤੇ ਦੋ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਠੋਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਪੇਨਾ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ , ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾ ਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਥਾਣੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 10.30 ਵਜੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਪੇਨਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਤੜਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਹੀ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 25 ਨਵੰਬਰ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਭ. 26 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਚਾਦਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਦਸਤਾਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਜਾਂ ਲਾਠੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਲਾਠੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਸੀ। ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ

ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਚਾਦਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖੂਹ 'ਚੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਟੋਕੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜੇ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕੇ ਪਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਹੈ।

ਤਿੰਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਕੱਪੜਿਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਖਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਸਨ। ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪੁਸ਼ਟੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਚੱਲਿਆ। ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪਰੇ ਸਾਬਤ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਹ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਖੋਜਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਰਹਾਂਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਕਤ ਖੋਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਇੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਗੜਿਆ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕੋਹਲੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਨਜਿੱਠਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਾਬੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਦਾਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਗੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਬੂਤ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਜਾਂ ਇਤਫਾਕਨ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਕਹਾਣੀ ਵਾਜਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਢੁਕਵੀਂਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਲਈ ਇੱਕ ਦੇਹਰੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਟੈਸਟ ਦੂਜੇ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ .ਜੇ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਦਾਗੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਕੋਹਲੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਇਸ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ

ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।" ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਸ੍ਰੀ ਕੋਹਲੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਾਂਗੇ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਇੰਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਖੁਦ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਖਾਤਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਖਾਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਖੋਜ ਨੇ ਅਵੱਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਵਿਗਾੜਾਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ 25 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤਫਤੀਸੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੇ ਕਿ ਅਗਲੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ।

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਪੁਲੀਸ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਨੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਖੋਹ ਲਈ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਪੀੜਤ ਦੇ ਗਲੇ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। . ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਾਮੂਲੀ ਮਤਭੇਦਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਲਈ ਧਿਆਨ. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਦੂਜੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਦੂਜਾ ਬਿਆਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ, ਉਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਐੱਸ. 164 ਉਸੇ ਦਿਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ. ਇਸ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੇ, ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੇਸ਼ ਸੁਧਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਲਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈੱਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਅਸਮਰਥ ਹਨ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਭਰੇਸ਼ੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਭਰੇਸ਼ੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਭਰੇਸ਼ੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਰਲੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਖਾ (ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 8) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਇਸ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜੁਰਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਐੱਖੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਖਾ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ

ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ੱਕ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ, ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ। ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਦੀ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਲਾਲ ਖੁਰਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਤਿਕਥਨੀ. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਮੰਨ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੇ ਇਤਿਰਬਾਰਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਿੰਘ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇਹ ਖੋਜ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਕਤਲ ਦਾ ਜੁਰਮ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ, ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਅਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ "ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਆਨ"। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਦਿੱਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 4 ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਾਪਸ ਲੈ

ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੁਝ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਤਾੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਚਰਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਥੁਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। "ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਗਲਤ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਚਰਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ 25 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 30 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜੇ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਰ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2-30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਉਹ ਦੇਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਦੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੁਰੰਤ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਰਾਂਡੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਆਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਬਾਰਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸੱਟਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਜ਼ਖਮੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੇਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸ. ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੰਜ਼ਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਜੀਦਾ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵੇਲੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ s ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ। 164 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਐਸ. 164 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੇਚੈਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਤ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਜੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਹੈ। ਇਤਫ਼ਾਕਨ, ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ s ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ. 164 ਨੂੰ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਦੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਮਾਨ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਆਂ ਸੇਧਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਜੇ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਭਰਮ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ. ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ 24. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮਨ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡਰ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 24 ਘੰਟੇ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਦੇਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਰਅਸਲ, ਕਾਫ਼ੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਖੁਦ ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਕਾਰਨ।

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਫੇਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੱਦ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ; ਉਸ ਦੇ ਗਾਰਡ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੇਠਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 26 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 30 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਏ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਸਵੈਇੱਛਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਘਾਤਕ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਵੈਇੱਛਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਭੌਤਿਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸਾਥੀ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨਗੇ। ਕਹਾਣੀ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੱਕ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਸ-ਪਾਸ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ, ਕੁੱਟਮਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਵਿਚਲੇ ਪਦਾਰਥਕ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ।

ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਡਾਂਗ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਕਥਨ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਟ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਰਤੀ ਸੀ, ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਫਿਰ ਪੀੜਤ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਹੈਂਡਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਨਾਲ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਸੱਟ ਬਾਰੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਸਵੈਇੱਛਤ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

- 1) ਖੱਬੀ ਮੁੱਛ ਦੇ ਉੱਪਰ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ $3/8" \times 1/12"$ ਖੁਰਕ ਵਾਲਾ ਸਤਹੀ ਚੀਰਾ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖਮ।
- (2) ਖੱਬੀ ਰਿੰਗ ਉਂਗਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਅੰਕ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸਤਹ 'ਤੇ $1/2" \times 1/4"$ ਖੁਰਕ ਵਾਲਾ ਘਬਰਾਹਟ।
- (3) ਖੱਬੀ ਛੋਟੀ ਉਂਗਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਅੰਕ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸਤਹ 'ਤੇ $1/8" \times 1/8"$ ਖੁਰਕ ਵਾਲਾ ਘਬਰਾਹਟ।
- (4) ਖੱਬੀ ਛੋਟੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਟਰਮੀਨਲ ਇੰਟਰ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਜੋੜ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸਤਹ 'ਤੇ $1/4" \times 1/4"$ ਖੁਰਕ ਨਾਲ ਇੱਕ ਘਬਰਾਹਟ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਸਧਾਰਣ ਸਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਡਾ: ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਰੇਜ਼ਰ ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਕਿਸੇ ਸਖ਼ਤ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਰਗੜਨ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੂਠ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਮੀਜ਼ ਅਤੇ ਚਾਦਰ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਾਖਾ ਵੱਲੋਂ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਦੇ ਵਿੱਚ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਕਤਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ. ਇਤਫਾਕਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪਿਸਤੌਲ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਜੋ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਜੁੱਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਜੋੜੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਇਸ ਜੋੜੀ ਵਰਗੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਐਸ. ਜ਼ਾਬਤਾ 342, ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ 4 ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜੁੱਤੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਸਵਾਲ ਰੱਖ ਕੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ 342 ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਖਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਾਂਗ, ਕਤਲ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੇ

ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਜਾਂ ਸੱਚਾ ਨਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਬਚੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਜਿਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

Atul Sharma

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।